

Politikai
röpiratok

111.

111
908 A

VASÁRNAS

ÉS A

MI SAJÁT ÉRDEKEINK.

CADENE J. FRANCZIA LELKÉSZ NYOMÁN

KATONA ENDRE

H. NÁNÁSI REF. LELKIPÁSZTOR.

*Tisztelettel ajánlom
a „Prot. egyházi és iskolai lap.” szerkesztésére.*

KIADJA: AZ ALSÓ-SZABOLCS-HAJDÚKERÜLETI REFORM. EGYHÁZ-
MEGYE LELKÉSZ-EGYLETE.

15.

DEBRECZEN.

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

, 1880. Mj.

Anna 8. sz.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and appears to read:

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and appears to read:

A
VASÁRNAP
ÉS A
MI SAJÁT ÉRDEKEINK.

CADENE J. FRANCZIA LELKÉSZ NYOMÁN

KATONA ENDRE

H. NÁNÁSI REF. LELKIPÁSZTOR.

—♦♦♦—
KIADJA: AZ ALSÓ-SZABOLCS-HAJDÚKERÜLETI REFORM. EGYHÁZ-
MEGYE LELKÉSZ-EGYLETE.

—♦♦♦—
DEBRECZEN.
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1880. Mj.

DE BALLAGI GÉZA.

A VASÁR NAP ÉS ÖNÉRDEKÜNK.

Márk 2: 27. *A Szombat az emberért teremtetett.*

„A Szombat az emberért teremtetett“, és így ránézve jótétemény, de fájdalom! sokan nem, sokan elismerik ugyan ez igazságot, de nem követik.

Vannak emberek, kik, ha kissé sürgetős, hasznot hajtó vagy élvezetet nyújtó munkában vannak, roszkedvűen veszik annak a vasárnap által félbeszakítását, s zúgolódva ünnepelnek, ha ugyan — úgy a hogy — ünnepelnek. — Az angol közmondás lebeg szüntelen szemeik előtt: „Az idő pénz!“ — időt vesztenek, pénzt vesztenek; pedig a vasárnap hű megtartása míg egyrésről kevesbíti fáradaimaikat, másrésről emeli anyagi jólétüket, s a helyett, hogy koczkáztatná anyagi jövőjüket, biztosabb alapra fekteti azt.

Keressük fel az embereket épen ott, a hol vannak; az anyagi szerzés küzdelmi terén, s igyekezzünk nekik bebizonyítani, hogy, midőn az Ur a vasárnap megünneplését törvénynyé tette, nem önmagáért, hanem az emberért, annak javáért tette azt.

Midőn azonban a vasárnap megtartását sürgetjük, s azt az emberre nézve jótéteménynek állítjuk, nem azt az ünneplést értjük, mely Krisztus által méltán kárhoztatott, szívet, lelket fárasztó és üresen hagyó vallási czerimóniák gépies elvégzésében áll; nem is a henyélők, élvhajászók, dorbézolók zajongó vasárnapját; hanem azt, mely kiveszi az embert köznapi életmódjából: a kézimunkást műhelyéből, a tudóst könyvei közül; kiveszi,

hogy a földiektől elszakadva ég felé emelkedjék, Istennel társalkodjék.

Ilyen vasárnapot értünk mi, ilyen vasárnapnak megünneplését sürgetjük egyéni, családi és hazafiui szempontból.

I.

Lássuk először is egyéni érdekeinket:

Egészségünk, mely Isten földi áldásai közt első, mert egyéb javak élvezhetésének is ez a feltétele, kötelességünké teszi a hetenkénti nyugalmat. — Testünk, ez a csudálatos gép, igen kényes gépezet, kiméletet és gondozást igényel; a mértéknélküli munka megzavarja, vagy idő előtt elkoptatja azt. A legerősebb testalkatok sem daczolhatnak büntetlenül a nyugalom törvényével. Elerőtlenedés, kora sír, elmezavar annak rettentő, megtorló eszközei. Az éjszaka nem elég erőnk helyreépítésére; a megelőző nap foglalatosságai álmainkat ismét nyugtalanítják, másnap pedig ismét mind sarkunkban vannak. Ha az álom jótéteményét teljesen élvezni akarjuk, olykor, olykor úgy kell elaludnunk, hogy ne aggódjunk a jókori felkelésen, s szemeink előtt nem a műhely, nem a hivatal vagy tanuló szoba, hanem a szabad lég, a derült napfény, a barátságos összefügetek, egy valódi ünnep kedves képei lebegjenek. — Tartsuk meg csak a vasárnapot, meg fogjuk látni, mi lesz az eredmény. A nyavalygók és betegek száma kevesbedni fog, a közegészség jobb lábon áll, az életkor színvonala emelkedni fog, s be fogjátok vallani, hogy nemcsak általánosságban, hanem betű szerinti értelemben is igazsága volt a Zsoltárírónak, midőn az igazakról szólva ezt mondja: „Vénségökben is gyümölcsöznek, kővérek, erőteljesek és zöldelők lesznek.“ Zsolt. XCH: 15. v.

Azonban azt vitatni, hogy a vasárnap megülnése az egészségnek javára válik, talán felesleges is; hiszen azt mindenki elismeri; kevesebben már azt, hogy a munkaszünetelés által

veszteséget nem szenvedünk. Pedig úgy van, ha az életet teljes egészében és magasabb szempontból fogjuk fel. Be van bizonyítva, s olyan emberek, kiket részrehajlással gyanúsítani nem lehet, a leghatározottabban állítják, hogy azok, kik a vasárnapot meg nem ülik, általában véve nem hogy többet, hanem még kevesebbet dolgoznak. — A pihenés nélkülözhetetlen feltétele a munkabírásnak. Pihenés után az ember egészen megújul, új erőt érez izmaiban, melyek szinte kívánják a munkát; jó kedvvel, jobban és gyorsabban dolgozik. A földmives, ki magának, cselédeinek, barmainak; a kereskedő, ki segédeinek, tanoncainak pihenést enged, ezeknek pihent ereje, hálául jutalmazó hűsége és szorgalma által néhány év múlva bevételeit megtszörözi. De ha ez így nem volna is, az Isten országában a veszteség is nyereség; ki ő érte földi kincsekről lemondott, többet nyer itt, s örök életet a túlvilágon. (Márk. 10: 30. v.)

Dolgaink nem szenvednek rövidséget a vasárnap megülése által, de ha szenvednének sem szabad azt elhanyagolni. Ne felejtjük el, hogy nem a munka a fődolog. Emberi méltóságunkat nem az erő, egészség, sem nem a szerencse, hanem az értelem, a szív, a lelkiismeret, a lélek teszi. Természetünknek ez a legmélyebb és legmagasztosabb része, mely által érintkezünk Istennel. Ha dolgaink szünetet nem engednek, lekötve az anyaghoz, rabszolgaságba süllyedünk, s a szabadságnak még emlékét is elveszítjük; s kik eredetünknel fogva a teremtettségi urai volnánk: nyomorult eszközökké, gépkerekekké válunk, hogy alig ismerünk magunkra. A vasárnapnak köszönhetjük, hogy az ember a földi lét lenyűgöző ezer bajaiból s fojtó légköréből olykor-olykor kiszabadul, s legalább egy-egy napon azok felébe emelkedik.

A vasárnap ránk nézve elmélkedés, imádság és könyörgés napja. — Felmegyünk az örökkévalóság helyére s Istenneli magasztos társalkodásaink után úgy jövünk onnan le, mint Mózes arcunkon mennyei dicsfényvel. Nem csudáltatók-e gyakran a hívő derűtségét, azt az öntudatos s egyszersmind jóságos mo-

solygást, melyben lelkének benső békessége tündöklék? Fáradalmában, bajában úgy tetszik neki, hogy az angyalok segítik, s míg mások terheik alatt szinte leroskadnak, ő a magáét könnyűnek érzi. Nem panaszkodik, sőt áldja Istenét, így szólva: mi vagyok én, hogy megemlékezel rólam? dicsőséggel és tisztességgel megékesítettél. (Zsolt. VIII: 5. 6. v.)

Egészségnek, bódogságnak, erkölcsi nemességnek őrzője és kifejtője a vasárnap; az ember méltóságát növeli az. — Vasárnap nélkül az ember nem ember, hanem annak csak törpe váza.

II.

Azt mondjátok az eddig hallottak után; készséggel megtartanánk a vasárnapot, ha csak magunkról kellene gondoskodni, de családunk van, melynek táplálása, növelése, jövője biztosítása sok munkát, fáradságot igényel! Ámde, hiszen épen ezért kell azt megünnepelni. A dolog oly világos, hogy néhány percznyi vizsgálódás teljesen meggyőz arról.

A mi egyes emberre nézve hasznos, nem lehet az haszon nélküli, még kevésbé káros többekre. Ez igen természetes. De képzeljük csak, mi a család vasárnap nélkül? A hét folytában még a gazdagabbaknak sem igen van idejük összejönni, mert a kereskedés, a kézműipar, a gazdaság vezetése folytonos figyelmet, utánnézést kíván. Csak a meglopott percekben s egyéb gondok nyugós bilincsei közt lehet az ember neje s gyermekeié. A munkás apa felkél, midőn gyermekei még alszanak; este, midőn közéjük megy, már alusznak, vagy aludni kívánczoknak. A nap folyamában az anya is gyakran elhagyja gyermekeit, a cselédek, a munkások után lát, vagy kezét maga is dologra teszi. Midőn este fáradtan összegyűlnek, egyik szülőnek sincs kedve gyermekeivel nyájaskodásba bocsátkozni; nyugalom után óhajtoznak, a legkisebb zörejt, a legkisebb nesz alkalmat-

lan nekik. Van-e itt benső élet-közösség? alkotnak-e ezek valódi családot?

Tartsa meg a család minden tagja a vasárnapot, minden másképen lesz. Családi összetartozásuknak tudatára jutnak. Ott vannak mindnyájan, nagyok és kicsinyek, legalább egy nap, az apa szemei előtt, ki gyermek lesz a gyermekek közt; az anya előtt, ki őket mosolyogva, büszkeséggel nézi. Egymást szeretgetve, szeretetteljesen beszélgetve szabadon tárják fel keblük gyengéd érzelmeit. A vasárnap megtartása által lesz házunk igazi családi lakká, olyan helylyé, hova legbensőbb, legmegragadóbb, legkedvesebb emlékeink menekülnek; hova titkos megilletődéssel lépünk; honnan eltávozik a gyűlölet és rágalom; hol szíves indulat, meleg gyengédség várakozik ránk; hol a világ előtti feszességet levetkezve, tartózkodás nélkül beszélhetünk, cseveghetünk, derűlten szórakozhatunk.

A családi életnek továbbá fontos hivatása, hogy a gyermekekre a család jellemét, képét erkölcsileg rányomja. E szempontból is szüksége van a vasárnapra.

A hét folytában az iskolában, a műhelyben ezer különböző, hasznos és káros, — de mind idegen — befolyások elvonják a gyermekeket a szüléktől s legtöbb esetben egészen más-kép idomitják, mint ők akarnák. A szülék adták nekik a nevet, de eszméket, érzelmeket, szokásokat más forrásból nyernek; többé nem lesznek képmásaik; a családi bélyeg elmosódik rajtuk; az iskola, a műhely, az utcza gyermekei lesznek. A vasárnap visszaadja őket a szüléknek. Velök társalkodva, befolyásuk lesz rajtok uralkodó, tanácsuk lesz nekik irányadó. E napon ti egészen az övéik vagytok és ők egészen a tieitek. Bóldog órák! a gyengéd és szeretet-teljes lelkekre megmérhetetlen hatásúak s örökre elfelejthetetlenek. A nagy emberek, legnagyobb részt, anyáik által lettek nagyokká. Miért? Mert az anya volt szüntelen mellettök, annak szemei előtt nőttek fel s táplálkoztak azon tejből, mit egy költő a „lélek szent tejének“ nevez. Ha azt akarjátok, hogy gyermekeitek igazán tiéitek

legyenek, a mi kevés idővel rendelkeztek, fordítsátok a velök való társalgásra. Ekkor tekintély lesztek előttük jóságtokért, törvény példaadástokért. Ellenben, ha őket magukra és a világra hagyjátok, ha a helyett, hogy minél lehetőbben behatoljatok benső életükbe és azt sugalmazzatok, elégnék tartjátok csak néha-néha köztük lenni: idegennek, nem apának fognak tekinteni; előbb-utóbb menekülni igyekeznek tőletek, és midőn emberekké képezhetnétek volna őket, lesznek jellem nélküli lények, önállóságra képtelenek.

A vasárnap tartja össze a családot s őrzi meg azon az eredeti ősképet. — A vasárnap készíti elő a földi és mennyei boldogságot.

Nézzünk meg egy családot, mely híven megüli a vasárnapot. Gyermekek és szülők, kezeiket imára összetéve, tekintetüket ég felé emelve, mintegy érinteni látszanak a mennyei Jeruzsálemet. Mily egymást megértő arcok, mily harmonia uralkodik köztük!

Nézzünk meg ellenben a sok közül egyet azon családokból, melyben a vasárnapot munka vagy dobzódás napjává teszik; mennyi keserű czivódás, mennyi dühös szemrehányás, mennyi néma fájdalom honol ott. A pokol előtornácza az. Őh, mennyi boldogságot zár magában e fogalom: hajlék! család! mennyi áldás nyilik abban, mily biztos menhely az a nap hévsége s az idő viszontagságai ellen! Ugy-e oly szilárdnak óhajtanánk azt, hogy kőfalait semmi meg ne ingathassa, kőveit semmi meg ne szakgathassa? Ilyenné teszi azt a vasárnap; szilárdságát kellemmel egyesíti, gyönyörrel, derűvel, étellel tölti be; az ember igazi hajlékává, a mi hajlékunkká teszi azt, miután már előbb Isten házává tette.

III.

Az egyén a család után következik a haza. Érdekei a mi érdekeink. Ugyanazon földön, ugyanazon intézmények alatt élve, azon történeten lelkesülve, szoros viszonyban állunk egy-

máshoz; egy testet alkotunk. Másodrendű kérdésekben lehet, hogy nem értjük meg egymást, sőt széthúzunk; de döntő percekben, mihelyt a hon határai vannak fenyegetve, mihelyt a nemzeti becsület forog kérdésben: minden ellentét elnémul. — Eltekintve a vallástól, a hazafiság is indíthat arra, hogy szívünkön viseljük és felkaroljuk a vasárnap ügyét. A haza érdeke is kívánja azt.

Nem azt teszi az, hogy az állam közbelépését követeljük. Nem azt! Ha az állam, kivált vallási tekintetből közbelépne, szerepéből ki- és jogtalanul Isten szerepébe lépne. Mit az állam tehet és tenni tartozik, az, hogy adjon jó példát; szüntesse meg a vásárokat, zárassa be a korcsmákat és közműhelyeket; biztossítsa mindenkinek nyugalmi jogát, — ótalmazza a túlhajtó szülék és gazdák ellen a gyermekeket, biztosítva azoknak törvényes úton a vasárnapot. De ha ezen intézkedést kényszer nélkül lehetne elfogadtatni; ha mindazok, kik annak általános hasznát belátják, s kiknek elég befolyásuk van, pártjára kelnének az ügynek, s a közvéleményt megnyernék: ez volna az államra nézve véghetetlen jótétemény, melynek hatását mindenki megérezné.

Anglia és az amerikai Egyesült-államok lakosai, — mint jól tudjuk — vagyonos nép. Honnan van az? Sok oka van annak. Nem mondom, hogy kizárólag, de első helyen mindenesetre a vasárnap megtartása annak egyik forrása. Egy nagy történetíró, Macaulay, Angliáról így szól: „A mi országunk, ha a hitujítás a vasárnapot teljes szigorában vissza nem állította volna, szegényebb volna.“

Általában jegyezzétek meg, hogy a sokat szerezhetés titka nem a szünet nélküli lótás-futásban, hanem az életerők hosszasan megőrzésében áll.

Vasárnap az erők csak látszólag tétlenek, valóságban pedig tömörülnek és megújulnak; azután pedig a tevékenység általában nyugodtabb, szabályosabb és határozottan termékenyebb. Innen van az ángolok nyugodt higgadsága. — „Az idegen

elbámúl, — így szól erről Montalembert, — de midőn vasárnap reggel Londonba érkezve, látja, hogy e roppant városban Isten iránti önkéntes engedelmességből minden munka szünetel; a csend és nyugalom alig zavartatik meg az imára hívó harangok zúgása és a templomba menő sokaság zaja által, bámúlása megszűnik. Megérti, hogy e népet nem a szürony tartja féken, s hogy ez országban, hol az Isten törvénye oly nemes alázatossággal tiszteltetik, — ha szabad e kifejezéssel élnem, — Isten maga végzi a rendőrség dolgát.“

A vasárnap erősíti a baráti köteléket, kevesbiti az osztálykülönbséget. Ez az a nap, midőn a különböző ranguak, templomokban, cassinókban, mulató helyeken, a szabad természet kebelén összejönnek, vegyülnek, elegyednek, ismerkednek, barátkoznak. — Serdült gyermekek, kiket a hét folyamában a munka szétszórta, elválasztott, találkoznak a vasárnapi iskolákban, megtanulják egymást szeretni azon korban, melyben az osztály-büszkeség nem gátolja a szív érzelmeit. Később különböző életpályákon, különböző helyekre jutnak, de azon órák emlékezete, melyeket egykor együtt töltöttek, egymáshoz mindig közel tartja őket.

De továbbá a vasárnap vallásos megtartása nemcsak a haza anyagi jólétét, nemcsak a polgárok egyetértését mozdítja elő, hanem erkölcsi alapra fekteti a polgári szabadságot is, mely nélkül az az egyénre nézve csak üres szójáték, a hazára pedig okvetlen romlást s dicstelen halált hoz. Hol alkalmazható s hol fenyeget jobban e történeti igazság, mint hazánkban. E haza polgárai oly egyéni szabadsággal bírnak, milyennel elődei a nemzet legvirágzóbb korában sem bírtak. Nyitva az út a tevékenységre, az erő kifejtésre, az emelkedésre a legelső foktól a legfelsőig. És az egyén vajjon szabadnak, megelégedettnak, boldognak érzi-e magát? A mindennap hallott fel-feljajduló panasz-szó kiáltja, hogy: nem! Valóban nem! Szolgája vagy édes nemzetem szenvedélyeidnek; anyagi és szellemi legnemesebb erőidet ennek számára kötötted le. Szegény vagy, s

csillogni, fényleni, élvezni vágyasz. Egy polgári kitüntetésért, egy hivatali állomásért, — melyen lehet, szellemi törpeséged tűnik fel legjobban, — elfeledkezve erkölcsi méltóságodról, lebecsátkozol a büzös odúig, s ott őseid vagyonát bódúlt mámor közt taposod sárba. Szabadon szórod igaz vagy képzelt ellenfeleidre a rágalmat, gyanúsítást, szitkot; de önmagad meg-alázva, értelmi, erkölcsi méltóságod meggyalázva, rabszolgájává tette magad a tömegnek; a tömegnek, a haszonlesés, az anyagi élvezetek rabszolgáinak. — Lázás mohósággal futkároz a közrendű polgár a pénz után, könnyelműleg, sokszor rossz hiszeműleg adósságokat csinál, melyeket megfizetni nem tud, nem akar; vagy felejtí egészségét, életét, családját, barátait, Istenét; magát, cselédeit, jószágát agyon dolgozza. Pénz kell, minél több!... „Most éljük igazán az aranykort, az aranynak adják a legnagyobb tisztességet, aranyon veszik a szerelmet“, mondja Ovid. Szabad megelégedett, boldog vagy-e polgártársam? Midőn alig különbözl a néger rabszolgától, midőn még jószágod is többet pihen, mint te.

A történetírók azt mondják, hogy a politikai szabadsággal növekedik a társadalomban az anyagi és szellemi erő mellett az erkölcsi is. — Mi köztünk, fájdalom! a bűn nem kevesbedett, csak alakot változtatott. Mellőzve a törvénynek durvább megsértéseit, melyek szintén napirenden vannak, a törvény tisztelete s iránta való önkéntes engedelmesség — nálunk szinte ismeretlen. — Mint kis gyermekeket a vessző, a törvénybüntetésétől való félelem tart vissza leginkább a bűn elkövetésétől. — Szabadoknak tartjuk magunkat, pedig ha járszalagon és féken nem vezetnek, menten elbukunk. Semmit sem adunk legfőbb kormányzónkra, Istenre; mi módon tisztelnénk a társadalmi rend őreit? Anyagi erőnk nagyon gyenge, értelmi, erkölcsi erőinket szeszély és szenvedély megbénították, nem csoda, ha meghasonlottunk a világgal, meg az egészséges társadalmi renddel. Nemesebb lelki erőink alásülyedése, az indulatok és szenvedélyek

felülkerekedése egyedüli oka az öngyilkosságok, csalások, vesztegetések, nyílt és titkos tolvajságok megdöbbenő szaporodásának. „Üresedik a templom, népesedik a koresma, — elhallgat az imádság, följajong a tivornya, — kevesednek a hivek, szaporodnak a tolvajok; — tágulnak a kötelek, szakadoznak a fonalok, fesledeznek az erkölcsök, csügged az igazság, ingadoz a törvény, elzsibbad a jóakarat, vérszemet kap az önfejlés, zavarodik a béke, — fölfordul a jó rend; a nap lehanyatlik, — éjszaka, borongós, setétség és vakság terül mindenfelé, és a nép mely arra hivatott, hogy lásson nagy világosságot, setétségben kezd járni.“ — Szabadságra hivattunk és szolgálat igájába hajtottuk magunkat; világosság támadt felettünk, s gyenge lelki szemeink behűnyődva — setétben botorkálunk. Oda jutottunk, hogy ama panasz-szózat dördüljön meg fejük felett, mely egykor Izrael felett (Ézsaiás 1 : 2. 3. v.) „Halljátok meg egek és vedd füleidbe föld, mert az Ur szól: Fiaikat nevelék, és azokat nagyméltóságra emelém, ők pedig én tölem elszakadának!“

Most azért mit mondjunk és mit tegyünk? mert tudjuk hogy:

Minden országnak támasza, talpköve,

A tiszta erkölcs, mely, ha megvész

Róma ledől s rabigába sűjded.

Bóldog a nép, melynek Istene a Jehova (Zsolt. XXXIII. 12.)

Bóldog a nép, mely vasárnaponként annak imáadásában nyugszik meg az egyik hét fáradalmaitól s készíti magát a másikéhoz, a ki a mi szívünknek kösziklája és a mi örökségünk mindörökké. (Zsolt. LXXIII. 26.) A vasárnap meg nem tartása vagy megszenteltségtelenítése nem csak bűn, hanem rossz számítás is, és merénylet, melyet az ember nemcsak Isten törvénye, hanem saját érdeke ellen is követ el. Kötelességünk azért a vasárnap megtartásában jó példával előmenni. Tartsuk meg azt magunk, engedjük megtartani minden hozzánk tartozóknak, higgyétek el, lesznek utánpótlók, lesznek követőink. — De sajnos! mily sokan vannak köztünk magukat keresztyéneknek valló emberek, kik a nélkül, hogy kényszerülve vólnának, megfosztják

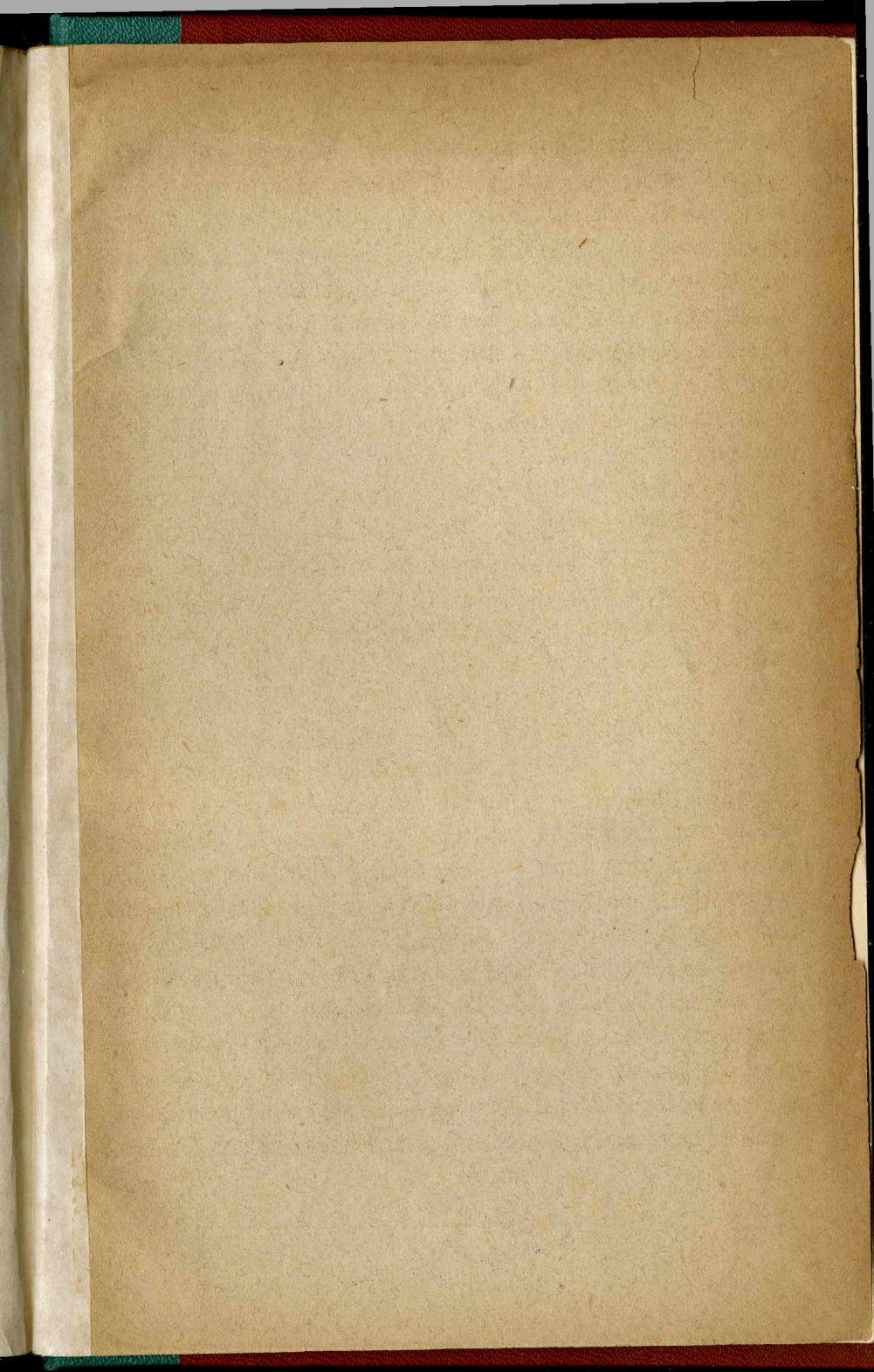
magukat és cselédeiket a pihenés isteni áldásától, — kik bár a vallásos intézményeket megőrizni s ez alapon a tiszta erkölcs és nemzeti nagyság épületét felépíteni óhajtanák; akaratlan is rést törnek azokon, s másoknak ürügyet szolgáltatnak a munkábani tulcsapongásra. — Az elveknek, hogy tért foglalhassanak, tettekben kell nyilvánulniok, és én épen erre irányult bátor fellépésre kívánlak titeket bízditani. Ha szívetekben megvagytok nyerve a vásárnap ügyének, szenteljétek annak teljes erőtöket s munkásságtokat is. — Szenteljétek annak egészen magatokat, üresedő templomaink ismét megnépesednek, lazult erkölcsviszonyaink javulnak; szabadságunk, megelégedésünk, boldogságunk szilárd alapot nyer.

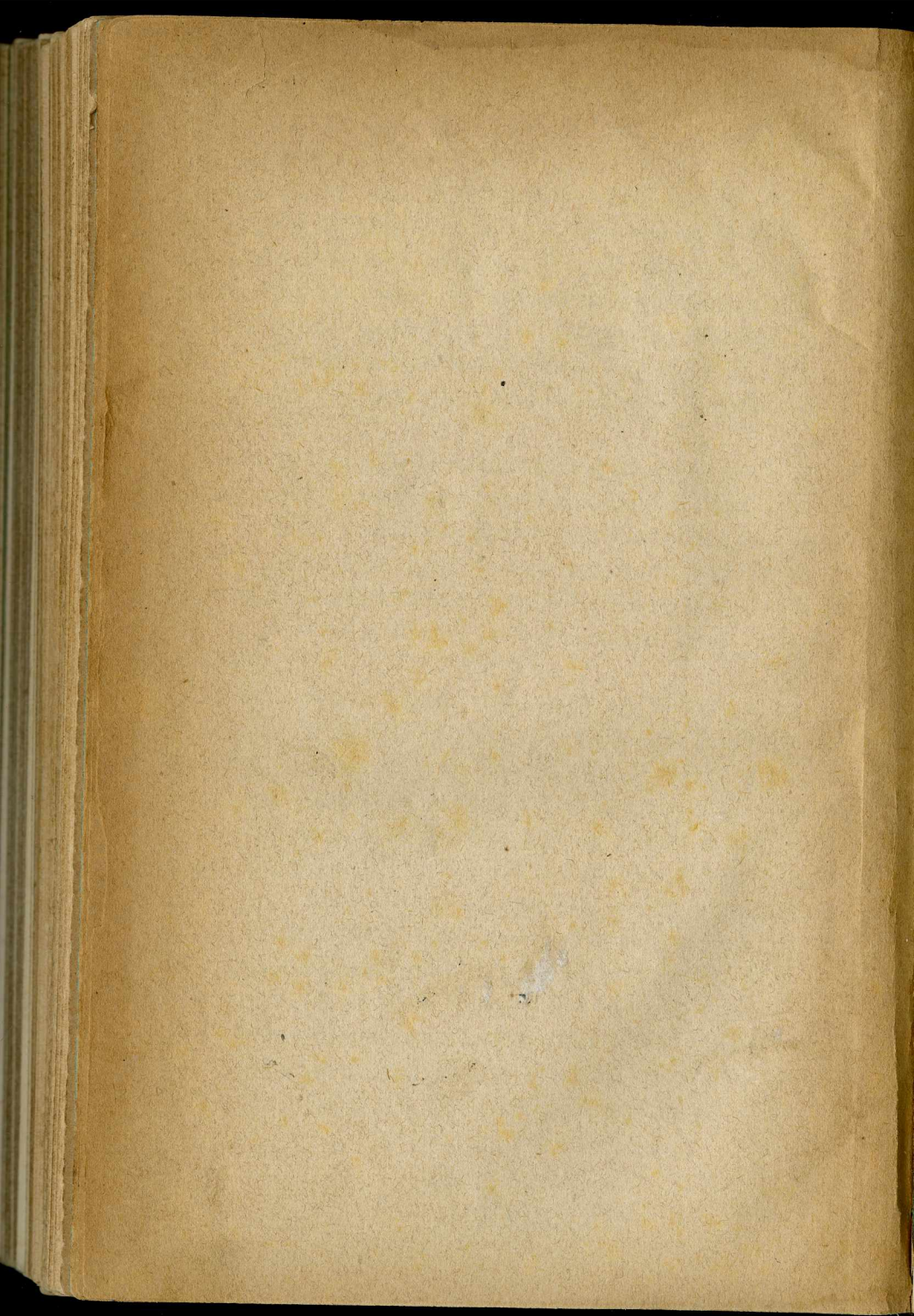
Kötelességünk jó példával elől menni, de kötelességünk az ügy mellett szóval is apostolkodni. — A mit magunk tudunk, tanítsunk meg arra másokat is. A ki világossághoz jutott, világoljon mások előtt is. Jaj neki! ha véka alá rejtí a gyermát; jaj neki! ha nem tündökölteti azt egész fényében. — Élőszóval vagy tollal, társas-beszélgetésekben vagy tanácskozásokban, e célból irt iratok széles körben való tapintatos terjesztésével, szóval egész hatáskörünkben minden rendelkezésünk alatt álló eszközökkel harczoljunk a vásárnap hiveinek seregében s toborzzunk annak új hiveket. — Szóljunk mindenkihez, jelle-méhez, fogalmaihoz, állásához alkalmazkodva; egyikhez a józan értelem, másikhöz a vallásnevében; a munkásokhoz egészségük, világi jóllétük, emberi méltóságuk vagy pedig ön szívük s lelkiismeretük nevében, melyek csak vásárnaponként a családi élet körében vagy a nyilvános istenitszteletben találhatnak kielégítést; azokhoz pedig, kik kényelemben vagy magosabb rangban élnek, szóljunk az emberiség nevében, mely ugy a szegény, mint a gazdag számára megköveteli a pihenés jogát; vagy a haza nevében, melynek fiai annál szabadabbá lesznek, minél jobban megismerik az Isten törvényét; szóljunk az evangyeliom nevében, mely, hogy erkölcsileg taníthassa, nevelhesse a népet, megkívánja, hogy hetenként legalább egy nap rendelkezése alatt

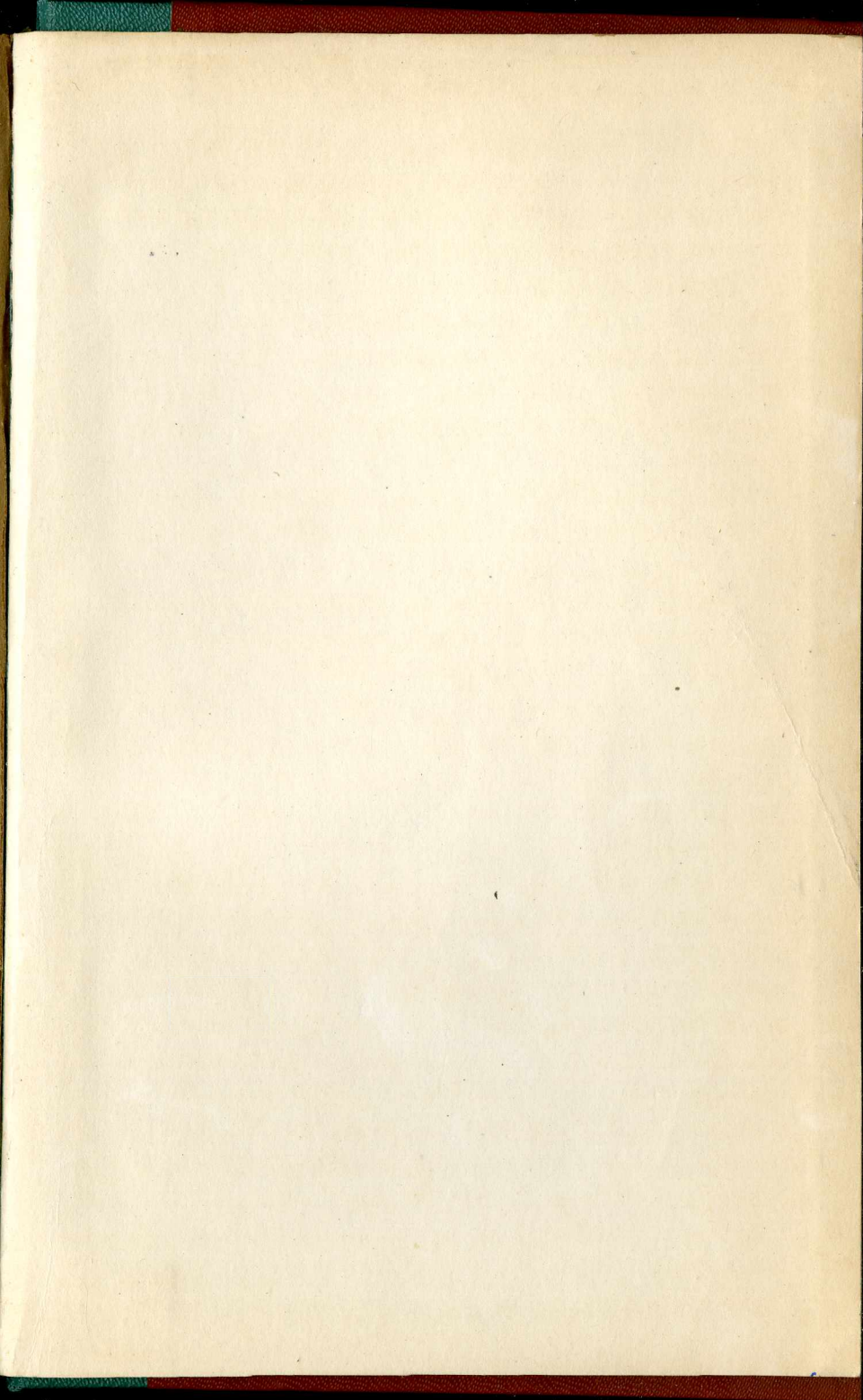
álljon; szóljunk a halhatatlan lélek nevében, mely elvész, ha Isten igéjében az élet kenyere nem táplálja, melyről Isten számot vesz azoktól, kik azt elveszítették. — Szóljunk mindenkinek saját nyelvén, és lassanként terjedni, élénkülni látjuk a mozgalmat; látni fogjuk, hogy munkások és munkaadók, hívők és nem hívők miként sorakoznak a szent szövetség zászlója alá, s kérésztik elő egyetértőleg a korunkbeli rabszolgák felszabadítását, kiket a folytonos munka kimerít vagy elaljasít; látni fogjuk, miként állítják vissza a vasárnapot az egyénnek, a családnak, a hazának.

Ne mondja senki közülünk: mi vagyok én és mit tehetek ily nagy feladattal szemben? Mik voltak Máté, András, Jakab, Péter, apostolok a világ megtérítése nagy feladatához? És mégis.... Ne felejtsetek, hogy ez ügy mellett állanak nemcsak annak magának dicső volta s az emberi természet el nem fojtható szükségei, hanem sok lelkes, hívő embereken kívül Isten segélye is.

Apostolkodjunk mátol fogva e szent ügy mellett; a vallás, az Isten ügye, de első sorban a mi ügyünk és érdekünk az. Csepegjen, mint az eső a mi tudományunk, folyjon, — mint a harmat; a mi beszédünk, mint az esőnek cseppjei a pázsiton és mint a záporosó a fűvön — csepegjen és folyjon a megkeményedett szívekre. Eljő az idő, midőn a nép elismeri és bevallja szolgását, s imádvá Isten bölcsességét, ki neki a vasárnapot adta, eljő hétről-hétre, hogy leboruljon az ő lábaihoz s végyen az ő teljességéből kegyelmet-kegyelemért (Jan. 1. 16.) Örökkévaló! hozd el az emberek boldogítására mielőbb ez időt; áld meg kegyelmesen gyermekeidnek e célú törekvéseit, áld meg az én beszédemet is, melynek nem vala más célja, mint az emberek boldogsága és a te dicsőségednek előmozdítása. Ámen.

2002

2012

